

van fraude. Deze signalen werden verwerkt in risicokaarten die mogelijke acties om sociale fraude te voorkomen of curatief te behandelen bevatten. Deze acties zijn uiteraard te gebruiken met gezond verstand.

Er is in Gent een significante daling van het aantal leefloners vast te stellen sinds 2011. Deze trend zette zich verder in 2012. Dit is te verklaren door een combinatie van verschillende factoren, waaronder ook het ruimere handhavingsbeleid met de werking van de Controlecel en de verstrenging aan de poort.

Samenwerking met het Arbeidsauditoraat te Gent

Sociale fraude kan een OCMW uiteraard niet alleen aanpakken. Soms vereist de opsporing van fraude bijzondere bevoegdheden waarover maatschappelijk werkers niet beschikken. Een strafonderzoek is in deze gevallen wenselijk. Het kan leiden tot een strafrechtelijke vervolging voor een correctionele rechtbank.

Anderzijds kan een strafonderzoek naar sociale fraude soms maar tot een goed einde worden gebracht wanneer een OCMW cruciale gegevens wenst uit te wisselen.

Gegevensuitwisseling tussen het parket (lees in het geval van opsporing van sociale fraude: het Arbeidsauditoraat) en een OCMW impliceert in elk concreet dossier een evenwichtsoefening tussen enerzijds het beroepsgeheim (artikel 458 Strafwetboek, artikel 36 en artikel 50 OCMW-wet van 1976) en anderzijds de aangifteplicht als ambtenaar (artikel 29 Wetboek van Strafvordering). Een ambtenaar die kennis krijgt van een misdaad of een wanbedrijf in de uitoefening van zijn ambt is verplicht om daarvan dadelijk aangifte te doen bij het parket. De vraag of de

aangifteplicht van ambtenaren één van de gevallen is die kunnen leiden tot de opheffing van het beroepsgeheim voor OCMW-medewerkers, kreeg nog geen antwoord in de rechtspraak.

Op 18 oktober 2011 sloot OCMW Gent een samenwerkingsprotocol af met het Arbeidsauditoraat te Gent.

Het Arbeidsauditoraat en OCMW Gent werken op een structurele manier samen met respect voor het beroepsgeheim. Deze samenwerking leidt ertoe dat nuttige informatie die aan het licht komt in het kader van een opsporingsonderzoek, OCMW Gent bereikt. In het kader van deze samenwerking kan OCMW Gent op zijn beurt, indien het dit opportuun vindt, belangrijke gegevens aan het Arbeidsauditoraat mededelen. De opportuniteit wordt beoordeeld aan de hand van de door het Arbeidsauditoraat ter kennis gebrachte elementen die een vermoeden van fraude legitimeren.

Daarnaast blijft uiteraard ook de mogelijkheid bestaan om in individuele dossiers klacht neer te leggen tegen een cliënt wegens inbreuken op het Sociaal Strafwetboek. Dit gebeurt na beslissing van het Bijzonder Comité voor de Sociale Dienst. Enkel in zeer flagrante gevallen van sociale fraude, waar OCMW Gent van oordeel is dat een strafrechtelijke sanctie uitgesproken door een rechter wenselijk is, zal klacht worden neergelegd. Dit betreft een absolute minderheid van de dossiers waarin sociale fraude aan het licht komt. Veelal tracht OCMW Gent door het louter opleggen van een administratieve sanctie (lees: de schorsing) het gedragspatroon van de cliënt om te buigen. Wanneer deze laatste doelstelling is bereikt, kan binnen het globale hulpverleningshandelen ook aan een sanctie nog een plaats worden gegeven.

MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING / SOCIAL WORK (2)

De weg van meer samen. Hulp aan gedetineerden in Brussel

**Bart Claes^a
Kurt Van Parys^b**

^a Vrijwillig postdoctoraal onderzoeker, vakgroep Criminologie, Vrije Universiteit Brussel.

^b Organisatieondersteuner Brusselse gevangenis- sen, CAW Archipel.

‘Da’s Brussel, e specialeke’, weerklinkt vaak tussen sociaal werkers actief in de Brusselse gevangenissen die de afgelopen maanden niet uit het nieuws zijn weg te slaan. Minder de vrouwengevangenis van Berkendael maar vooral de arresthuizen van Vorst, gevolgd door Sint-Gillis, worden geteisterd door een al maar stijgende chronische overbevolkingsproblematiek. Dat

maakt het werken en leven in deze verouderde instellingen er allerm minst gemakkelijker op. Daarenboven maken werken in een grootste delijk gebied, met een verscheidenheid aan talen, culturen en meer dan een verdubbeling van actieve overheden en daaraan gerelateerde organisaties, deel uit van de alledaagse uitdagingen. De denkdag 'Justitieel welzijnswerk in Brussel' van 30 april 2013, georganiseerd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, kan gezien worden als een nieuwe stap om de hulp- en dienstverlening in de drie Brusselse gevangenissen in te richten.

De moeilijke Brusselse context

Door de inleidingen van de bevoegde Brusselse Ministers belast met bijstand aan personen, Evelyn Huytebroeck en Brigitte Grouwels, blijkt duidelijk de enorme moeilijkheidsgraad om de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden in te richten als gevolg van de ingewikkelde Brusselse institutionele context. Met de overheveling vanaf de jaren '80 dienen alle diensten die de gemeenschappen en gewesten verstrekken aan vrije burgers (vorming, onderwijs, cultuur, arbeidstoeleiding, etc.) aangeboden te worden aan gedetineerden. Voor een penitentiaire inrichting in Vlaanderen krijgt de huidige organisatie van deze hulp- en dienstverlening vorm door middel het strategisch plan (anno 2000) en het recente decreet van 27 februari 2013. In een vergelijkbare dynamiek bestaat er sinds 2009 tussen de Franstalige entiteiten (Franse Gemeenschap, Franstalige gemeenschapscommissie en Waals Gewest), vertegenwoordigd door alle ministers met bevoegdheden die in de gevangenissen moeten worden uitgeoefend, een samenwerkingsakkoord om hun beleid op elkaar af te stemmen. De drie Brusselse gevangenissen laten zich kenmerken door het samenbrengen van deze overheden, met hun eigen administraties, denkkaders en overwegingen. Daarnaast hebben ook de Brusselse 'Commission Communautaire Commune (COCOM)' met zijn organisaties en een aantal lokale diensten een plaats in deze gevangenissen. Kortom, waar in een gevangenis in Vlaanderen één dienst het justitieel welzijnswerk verzorgt, kent een Brusselse gevangenis acht organisaties die dit organiseren. Een vergelijkbare oefening gaat op voor de andere

deeldomeinen als sport, onderwijs, opleiding, cultuur, etc., wat de moeilijkheidsgraad voor de inrichting van de hulp- en dienstverlening enorm verhoogt. Die grote verscheidenheid aan organisaties, denkkaders en opdrachten hebben bovendien een plaats in Brusselse gevangenissen, vooral Vorst en Sint-Gillis, met al een verhoogde moeilijkheidsgraad: specifieke karakteristieken van de gedetineerdenpopulatie (bv. hoge graad met statuut van vreemdeling, taal, etnische achtergrond), chronische overbevolking, moeilijke samenwerking met het penitentiair personeel, verouderde infrastructuur, enzovoort. Fragmentering, versnippering en een zeer moeilijke en moeizame inrichting, op inhoudelijk en organisatorisch vlak, van de hulp- en dienstverlening is hiervan het gevolg.

Naar een Brussels Strategisch Plan

Sinds 2006 brengt het Brussels Overlegcomité voor Justitieel Welzijnswerk, in de schoot van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, alle partners samen van waaruit op een meer gecoördineerde wijze een gezamenlijke strategie wordt uitgewerkt. Meer samenwerking en een gedeelde visie en missie komen ook als belangrijkste adviezen uit onderzoek naar de sociale hulpverlening bij gedetineerden in Brussel naar voren (FLORÉ & SNACKEN, 2007). Vijf prioritaire onderwerpen (coördinatie, informatie, opleiding, gezondheid en de vrijlating) krijgen in 2010 hun plaats in werkgroepen samengesteld met alle partners uit het werkveld. Deze werkgroepen reiken aanbevelingen aan die ervoor zorgen dat er voor het eerst, in 2011, een Brusselse Interministeriële Conferentie over Justitieel Welzijnswerk wordt bijeengeroepen die verschillende beslissingen neemt op basis van deze aanbevelingen. Een vergelijkbaar bottom-up werkproces wordt gehanteerd om te komen tot het eerste Brussels Strategisch Plan voor Justitieel Welzijnswerk. En net daar ligt de grote meerwaarde van deze denkdag. Sociaal werkers actief in de drie Brusselse gevangenissen reiken in werkgroepen belangrijke aandachtspunten, aanbevelingen en *good practices* aan die hun plaats zullen krijgen in het strategisch plan. Van meet af aan is het een samen op weg gaan, over de taalgrenzen en verscheidenheid aan discours, werkingen

en achterliggende denkkaders heen. Vanaf mei is er een Stuurcomité actief dat het opmaken van een Vijfjarig Strategisch Plan voor Justitieel Welzijnswerk als opdracht heeft. Waar de datum van oplevering van dit strategisch plan ligt, blijft onduidelijk en is hopelijk minder lang dan het tijds kader om te komen tot deze denkdag. De beslissing van het Verenigd Comité van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie voor dit Brussels Strategisch Plan dateert al van 3 juli 2008.

Hulp- en dienstverlening binnen de muren

De leidraad door de verschillende werkgroepen van deze denkdag heen komt overeen met de achterliggende doelstellingen van het te ontwikkelen Brusselse Strategische Plan: (1) het verzekeren van een kwalitatieve en geïntegreerde hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en (2) het streven naar een evenwichtige samenwerking met de actoren van Justitie. Een resumé van alle aanbevelingen uit deze werkgroepen zou ons te ver leiden. We bundelen kernachtig enkele reflecties die ressorteren onder beide doelstellingen: (a) Nood aan informatie over het bestaande aanbod, zowel ten aanzien van de gedetineerde als tussen de verschillende diensten, blijft nog steeds een pijnpunt; (b) De huidige versnipperde sociale kaart maakt het voor ingewijden al vaak ondoorzichtig, laat staan voor de gebruikers of buitenstaanders; (c) Een globaal, samenhangend en geïntegreerd beleid is noodzakelijk om zich nog meer te richten naar de noden van gede-

tineerden. Een kwaliteitsvolle vraaggestuurde hulpverlening in de gevangenis veronderstelt het aanpassen van het aanbod aan de noden, eerder dan het inpassen van de gedetineerde in het bestaande aanbod (CLAES 2012; ROOSE & BOUVERNE-DE BIE 2013); (d) Ook vertoef er nog een grote groep van gedetineerden 'in de donkere spelonken' van de Brusselse gevangenissen met problematieken die een grotere diversificatie van het huidige aanbod vereisen.

Tekenend voor deze denkdag is de zichtbare wil, het engagement en de inzet van de sociaal werkers om overheen de eigen denkkaders en praktijken steeds constructief samen te werken naar een gemeenschappelijke, coherente en kwaliteitsvolle hulp- en dienstverlening. Maar ook en steeds, blijft de versnipperde harde realiteit aanwezig naast de constructieve dynamiek naar een Brussels Strategisch Plan.

Referenties

- BOUVERNE-DE BIE, M. & ROOSE, R. (2013). Het recht op hulp of het verdwijnen van een maatschappijproject? *Panopticon*, 34(3), 157-161.
- CLAES, B. (2012). *Herstel en Detentie. Een etnografisch onderzoek in de gevangenis van Leuven Centraal. Proefschrift ingediend met het oog op het behalen van de graad van doctor in de criminologische wetenschappen*. VUB.
- FLORE, V. & SNACKEN, S. (2007). *Studie m.b.t. het Justitieel Welzijnswerk in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest* (niet gepubliceerd onderzoeksrapport).

JEUGDRECHT EN JEUGDHULP / JUVENILE JUSTICE AND YOUTH CARE (1)

Actualisatie van de Vlaamse regelgeving en recente evoluties juli 2013

Jan Bosmans^a

^a Sectorcoördinator voor Bijzondere Jeugdbijstand, Gezinsondersteuning en Kinderopvang, Vlaams Welzijnsverbond en vrijwillig wetenschappelijk medewerker, Instituut voor Sociaal Recht, Faculteit Rechtsgeleerdheid, K.U.Leuven.

Private voorzieningen voor bijzondere jeugdzorg maken historische metamorfose door

Op 18 juli 2012 verscheen een rondzendbrief rond het opzet van een experimenteel modulair kader

binnen de bijzondere jeugdzorg gekoppeld aan het residentieel uitbreidingsbeleid 2013-2014. Deze rondzendbrief ligt aan de basis van een grootschalige en diepgaande hertekening van het hulplandschap. Het wijzigend Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Besluit van 13 juli 1994 inzake de erkenningsvoorwaarden en subsidiënormen voor de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand verscheen op 11 januari 2013 in het Belgisch Staatsblad. Centraal staan modulering, contextbegeleiding, sociaal ondernemerschap en een aangepaste financiering, gekoppeld aan een versterking van de resi-